

*„A madár elszáll,
a gally utána kiegyenesül.”*
Weöres Sándor

Ha szabados Árpád költőnek születik, Weöres Sándornak hívták volna.

Húsz éve nézem Árpád egyik képét a falon. Egy tűnékeny, hajlékony alak lebeg a mező fölött (fekszik a fűvön, virágokon?) – már ha az az alak ember és az a sík mező. Vagy éppenséggel én rakom össze így a látványt a jelekből. A színes, röpke vonalából.

Voltaképpen nem értem. Valójában nem is akarom érteni. A képet nem kell érteni. Érezni kell? Egyáltalán: mit kell vele tenni? Semmit. Együtt kell, mert együtt lehet vele élni, mint bármely teremtett lény a világon.

A lélek hazajön, és átsuhan a világ fölött. Most éppen egy virágos rétre tévedt, és én, aki mindegyre látom őket, nem tudok másra gondolni, mint hogy az alak és a mező egylényegű.

Ezért is jut eszembe Szabadosról mindig Weöres. Mert mindketten a létezés próbálják megformálni. Nem a valóságot, nem a világot, nem az életet, az igazságot vagy kort, amiben élnek. Weöres rajzolja a verset, Szabados írja a képeit.

Vonalak. Gondolnánk, és gondoljuk is gyakorta, sőt, már-már tudjuk, hogy a vonal esendő, múló, sérülékeny. Ellenkezőleg: nincs semmi végérvényesebb a vonalnál. Innen oda – hányszor süllyesztettünk a zsebünkbe fecniket egy útvonalról? Hányszor rögzült az agyunkban úgy egy magyarázat, hogy az ábrára emlékeztünk, amit az előadó a táblára rajzolt? Cerka a kézben, az asztalon papírlap – felidézi évek múltán is a helyzetet, amiben akkor együtt voltunk.

A gondolat is vonal, az terv is az. Az írás legkivált. Vonalak idézik föl bennünk a tereket. Mert a vonal az egyetlen bizonyosság, ami – úgy érezzük – megragadható. A tér megfoghatatlan. Csak a képzelet ad némi esélyt, reményt, hogy az életben el tudjunk igazodni.

Szabados terei mibennünk keletkeznek. A vonalak alakzatokba rendeződnek, nyitott, sokszor egészen áttetsző, máskor markánsabb rendszerekbe. A képek azonban nem közvetítenek semmit, amit valóságként vagyunk hajlamosak azonosítani. A valóság – a maga minden kételyeivel – a saját tudatunk valósága. Ide kúsznak, simulnak be, ebbe a térbe tűnnek át a rajzolatok, formák, idomok. A Szabados-képeket mi magunk alkotjuk meg.

A keret is vonal. Mi több, agresszív, brutális vonal.

Volt Árpádnak egy korszaka, amikor a vonalait kiengedte, sőt, leküldte a papírról. Kérdeztem, miért. Azt felelte: hagyja őket, mert nem tudja, merre akarnak menni. Valami tétova keretet rajzolt köréjük, de a lap alján elengedte a csíkot is.

Az életvonalak is – csupa ráma, megannyi foglalat. Látókör, buszmenetrend, munkaidő – évhosszon át sorolhatnánk. És itt-ott felnyílik valamennyi. Utat enged a kitérőknek, irányváltásoknak, a megtorpanásnak. Hagyja, hogy az életünket egy-egy pillanatra átváltsuk létezésre.

És van, amikor a keret kínálja fel a szabadságot. Kolostor, kert, otthon, kilátó – és még a börtön is. A vonalak ekkor nem az eltűnés felé haladnak, hanem kérdésekké, dilemmákká, élményekké rendeződnek. A lélek ebben a keretben mintha már képessé lenne testet öltetni. Bármennyire szűkös a tér és bármilyen robosztus is a ráma.

Képzeljük el és tegyünk is próbát, hogy egészen közel megyünk ezekhez a képekhez. Annyira közel, hogy már csupán a tekintetünk vagyunk. Át tudunk-e lépni a foglalatot, be a képsíkba? Mi vár ott ránk? Mire jutunk magunkkal abban a világban?

Képzeljük el, hogy hazavisszük. Magunkban. És néha-néha, amikor a vonalaink összekuszálódnak, ebben a képben keresünk néhány perc menedéket. Tegyük egy próbát, kérem!

Köszönöm a figyelmet, a kiállítást megnyitom.

Mányoki Endre